

СХВАЛЕНО

Розпорядження голови

обласної державної адміністрації

07.03.2018 №150

ПРОГРАМА

підтримки епізоотичного благополуччя, проведення лабораторно-діагностичних та лікувально-профілактичних робіт у сфері ветеринарної медицини у Волинській області на 2018 – 2020 роки

I. Паспорт Програми

1	Ініціатор розроблення програми:	голове управління Держпродспоживслужби в області
2	Дата, номер і назва розпорядчого документу органу виконавчої влади про розроблення програми	доручення голови облдержадміністрації від 11.02.2018 №300/46/1-18, Закон України «Про ветеринарну медицину», Указ Президента України від 22.03.2001 №192 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення стабільності епізоотичної ситуації», постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2008 №413 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення протиепізоотичних заходів, та переліку послуг спеціалістів ветеринарної медицини, які провадять ветеринарну практику, за здійснення обов'язкових або необхідних протиепізоотичних заходів та розмірів їх оплати»
3	Розробник програми	голове управління Держпродспоживслужби в області
4	Співрозробники програми	департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації
5	Відповідальний виконавець програми	голове управління Держпродспоживслужби в області
6	Учасники програми	голове управління Держпродспоживслужби в області, районні, міські державні лікарні ветеринарної медицини, регіональна державна лабораторія ветеринарної медицини, міжрайонні державні лабораторії ветеринарної медицини
7	Терміни реалізації програми	2018 – 2020 роки
8	Перелік місцевих бюджетів, які беруть участь у виконанні Програми	обласний бюджет, районні та міські бюджети, сільські, селищні, бюджети ОТГ
9	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми, всього, тис.гривень:	147043
1)	в тому числі: кошти державного бюджету, тис.гривень	138100

2)	кошти субвенцій місцевих бюджетів, з них	8943
	кошти субвенцій обласного бюджету державному бюджету	5560
3)	- кошти субвенцій районних та міських бюджетів, сільських, селищних, бюджетів ОТГ державному бюджету.	3383

II. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована Програма

Сучасний етап розвитку людства характеризується безперервним збільшенням обсягів виробництва продовольства та є свідченням успішного ведення сільського господарства, однією з умов якого є захист від карантинних видів хвороб у тваринництві.

Протягом останніх років епізоотична ситуація у світі в галузі тваринництва постійно загострювалась. Спостерігалось стрімке поширення африканської чуми свиней, високопатогенного грипу птиці, хвороби Ньюкасла, ящуру, заразного вузликового дерматиту, бруцельозу, блутангу, губчастоподібної енцефалопатії, сказу та інших небезпечних хвороб.

Спалахи інфекційних хвороб, особливо таких як африканська чума, сказ та заразний вузликовий дерматит великої рогатої худоби, наносять значні економічні збитки державам.

Відповідно до інформації Держпродспоживслужби України на території нашої держави, починаючи із 2012 року, зареєстровано 311 випадків захворювання на африканську чуму свиней, із них 163 випадки в 2017 році та 33 випадки у 2018 році.

Випадок цієї хвороби був зареєстрований на території нашої області (Камінь-Каширський район с.Хотешів). Після оперативного виконання в повному обсязі передбачених чинним законодавством заходів у найкоротший термін ця хвороба була ліквідована. Збитки, пов'язані зі знищенням свиней у зв'язку із захворюванням африканською чумою, склали 139,2 тис. гривень.

На території України і Волинської області склалася напружена епізоотична ситуація щодо сказу.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) ця хвороба входить у першу п'ятірку хвороб, спільних для людини і тварин, що наносять найбільший соціально-економічний збиток.

Зооноз сказу є одним з найбільш поширених в Україні природно-осередкових захворювань ссавців. В Україні сказ реєструється в усіх областях і природно-географічних зонах.

Епізоотична ситуація щодо сказу в Україні має ряд особливостей, зокрема це еволюція епізоотії як природно-вогнищевого, так і антропоургічного (міського) типу.

У першому випадку резервуаром і джерелом збудника інфекції є лисиця, в другому – собаки та коти. Тому проведенню антирабічних заходів, зокрема вакцинації собак і котів проти сказу, служба приділяє першочергову увагу.

Профілактичними щепленнями з початку 2017 року охоплено майже 93 тисячі собак, 8 тисяч котів, 3 тисячі голів ВРХ.

За 2017 рік в області зареєстровано 48 неблагополучних пунктів, у яких захворіла та загинула 51 тварина, з них: лисиці – 25, коти – 15, собаки – 9, ВРХ – 1, бобер – 1.

Щорічно з приводу покусів тваринами до медичних закладів України звертається 70 – 90 тисяч осіб. Серед тих, яким призначаються щеплення, 12-15% потребує комбінованого курсу щеплень антирабічною вакциною з антирабічним імуноглобуліном, що дозволяє в переважній більшості випадків уникнути загибелі хворого.

З метою реалізації положень міжнародних угод між Міністерством аграрної політики та продовольства України та Міністерством сільського господарства і розвитку села Республіки Польща щодо виконання програми боротьби зі сказом на території України починаючи з 2012 року в області проводиться пероральна вакцинація диких м'ясоїдних тварин. Робота проводиться з використанням авіатранспорту, який обладнаний системою GPS і системою рівномірної реєстрації викидів вакцини.

Проводиться відповідна робота з відстрілу лисиці червоної. Протягом 2017 року відстріляно та досліджено в регіональній лабораторії ветеринарної медицини 1126 лисів. Виявлено 25 позитивних результатів, що говорить про постійну циркуляцію збудника в природі.

Протягом 2016 – 2017 років у світі значно ускладнилася епізоотична ситуація щодо заразного вузликового дерматиту ВРХ. Протягом цих років хвороба зареєстрована в Балканських країнах (Греція, Албанія, Македонія, Чорногорія, Болгарія), Сирії, Туреччині, Ізраїлі, Йорданії, Іраку, Ірані, Азербайджані, Кувейті, Російській Федерації, Казахстані, Грузії, у 2017 році зареєстровано в 6 країнах: Албанія (494), Греція (2), Македонія (4), Туреччина(11), Російська Федерація (41), Намібія (322).

Заразний вузликовий дерматит призводить до великих економічних збитків, оскільки викликає пожиттєве зниження продуктивності, погіршує якість шкіряної сировини. Можливе виникнення абортів і внутрішньоутробної інфекції. Смертність при заразному вузликовому дерматиті становить близько 10%. Тотальне виснаження може тривати місяцями, тому таких тварин доводиться здавати на забій.

Відповідно до проведеного аналізу ризиків високий ступінь занесення вказаної хвороби в Україну існує у весняно-літній період. Разом з тим, враховуючи поширеність хвороби в світі, щільність поголів'я ВРХ в Україні, особливо в окремих областях, джерела збудника хвороби та шляхи його розповсюдження, а також відсутність інформації щодо заразного вузликового дерматиту на тимчасово окупованих територіях України вважаємо, що існує значний ступінь ризику заносу вірусу нодулярного дерматиту в Україну і в осінньо-зимовий період, насамперед внаслідок неконтрольованого переміщення живих тварин та інфікованої тваринницької сировини і продукції з неблагополучних територій.

Незважаючи на складну епізоотичну ситуацію в світі та постійний ризик занесення на територію Волинської області хвороб, на сьогоднішній день підтримується стабільна, контрольована епізоотична ситуація.

Підпорядковані установи ветеринарної медицини області забезпечують охорону території Волинської області від занесення з території інших країн або регіонів збудників заразних хвороб. Забезпечення епізоотичного благополуччя здійснюється шляхом проведення комплексу заходів щодо моніторингу, профілактики, локалізації, за необхідності – ліквідації хвороб тварин. Це дозволяє динамічно розвиватися тваринницькій галузі області, забезпечувати стале виробництво тваринницької продукції, зокрема молока, м'яса, яєць та іншої продукції.

В області функціонує 16 районних та 2 міські державні лікарні ветеринарної медицини, регіональна державна лабораторія ветеринарної медицини, 5 міжрайонних державних лабораторій ветеринарної медицини, 7 державних лабораторій ветеринарно-санітарної експертизи на ринках, 64 дільничних лікарень, 37 дільниць та 16 пунктів ветеринарної медицини із загальною штатною чисельністю 570 одиниць.

Спеціалістами ветеринарної медицини щорічно проводиться понад 26,9 млн. профілактичних щеплень та обробок тварин і понад 1.1 млн. діагностичних, радіологічних та інших спеціальних лабораторних досліджень, внаслідок чого досягнуто епізоотичного благополуччя тваринництва області щодо гострих інфекційних та інвазійних захворювань, зокрема лейкозу, бруцельозу, туберкульозу, сибірки, лептоспірозу, ящуру, емфізематозного карбункулу, інфекційної анемії коней, африканської, класичної чуми свиней, грипу і хвороби Ньюкасла птиці тощо.

Проте щороку реєструються близько 50 – 60 неблагополучних пунктів по сказу тварин, виявляється понад 2100 голів великої рогатої худоби, дрібної рогатої худоби, свиней, коней, хворих на лейкоз, туберкульоз, лептоспіроз та паразитарні хвороби.

Відповідно до ст. 62 Закону України «Про ветеринарну медицину», Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» від 22 липня 2014 року №1602-VII, що вступив у силу 20 вересня 2015 року, згідно з яким усі лабораторії незалежно від форм власності повинні бути акредитовані Національним агентством з акредитації України відповідно до вимог ДСТУ ISO/IEC 17025:2006.

Лабораторно діагностична мережа в області включає шість лабораторій, а саме:

Державна установа «Волинська регіональна державна лабораторія Держпродспоживслужби», зона обслуговування: Луцький, Ківерцівський, Рожищенський райони, м.Луцьк;

Володимир-Волинська міжрайонна державна лабораторія ветеринарної медицини, зона обслуговування Володимир-Волинський, Локачинський райони та м.Нововолинськ;

Горохівська міжрайонна державна лабораторія ветеринарної медицини, зона обслуговування Горохівський, Іваничівський райони;

Камінь-Каширська міжрайонна державна лабораторія ветеринарної медицини, зона обслуговування Камінь-Каширський, Любешівський, Ратнівський райони;

Любомльська міжрайонна державна лабораторія ветеринарної медицини, зона обслуговування Любомльський та Шацький райони;

Ковельська міжрайонна державна лабораторія ветеринарної медицини, зона обслуговування Ковельський, Маневицький, Старовижівський, Турійський райони та м.Ковель.

Міжрайонні державні лабораторії ветеринарної медицини проводять бактеріологічні, мікроскопічні, біологічні, імунологічні, патологоанатомічні, паразитологічні, іхтіологічні, хіміко-токсикологічні, радіологічні дослідження, ветеринарно-санітарну експертизу харчових продуктів.

Матеріально-технічна база лабораторій потребує часткового оновлення – необхідно придбати нові сучасні прилади, середовища, реактиви, лабораторний посуд для проведення лабораторних досліджень, провести ремонт приміщень. Кошти, які виділялись із місцевого бюджету облдержадміністрації і які отримують за надання платних послуг, не покривають утримання лабораторій.

Забезпечення епізоотичного благополуччя установами ветеринарної медицини здійснюється шляхом проведення комплексу заходів щодо моніторингу, профілактики, локалізації, за необхідності – ліквідації хвороб тварин, у тому числі проведення лабораторних досліджень на інфекційні та інвазійні захворювання. Це дозволяє динамічно розвиватися тваринницькій галузі області, забезпечувати стаке виробництво тваринницької продукції, зокрема молока, м'яса, яєць та іншої продукції.

III. Мета Програми

Метою програми є забезпечення ветеринарно-санітарного, епізоотичного благополуччя, охорона території Волинської області від занесення з інших держав або регіонів збудників карантинних хвороб тварин, забезпечення безпечності харчових продуктів тваринного походження та інших об'єктів ветеринарно-санітарного контролю і нагляду, проведення заходів щодо профілактики африканської чуми свиней, сказу та заразного вузликового дерматиту, проведення ветеринарно-санітарних робіт, здійснення заходів з локалізації та ліквідації зазначених хвороб у виявлених неблагополучних пунктах, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції, проведення акредитацій державних лабораторій Національним агентством з акредитації України відповідно до вимог ДСТУ ISO/IEC 17025:2006 на показники лабораторних досліджень інфекційних хвороб тварин та птиці.

IV. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблем

Основні заходи, що здійснюються силами спеціалістів і засобами, наявними в державних установах ветеринарної медицини області:

- охорона підконтрольної території від занесення з території інших областей, районів або з карантинної зони збудників інфекційних хвороб тварин, а також недопущення їх розповсюдження за межі підконтрольної території або карантинної зони;

- захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей;

- організація заходів щодо попередження розповсюдження заразних хвороб тварин, а також оперативна ліквідація, у разі виникнення вогнищ інфекції;

- надання практичної допомоги у вирішенні питань, пов'язаних з встановленням діагнозу і проведенням заходів профілактики та боротьби з хворобами тварин, урахуваючи хвороби, спільні для тварин і людей;

- організація спільно із закладами охорони здоров'я, структурними підрозділами МНС та НП роботи із захисту населення від зоонозів та своєчасний обмін інформацією про хвороби тварин.

**Поголів'я сільськогосподарських тварин та птиці в області
(станом на 01 грудня 2017 року за даними головного управління
Держпродспоживслужби)**

	Всі категорії господарств, тис. гол.	Сільгоспідприємства всіх форм власності, тис. гол.	Господарства населення, тис. гол.
Велика рогата худоба	123,2	43,2	80
у т.ч. корів	84,9	19,8	65,1
Свині	297,9	91,5	206,4
Вівці і кози	11,5	1	10,5
Коні	38,5	0,5	38
Собаки, коти	166,7		
Хутрові звіри	5,4	2,7	2,7

Для забезпечення у 2018 – 2020 роках виконання вказаних функцій необхідно залучити фінансові ресурси у вигляді субвенцій з обласного бюджету, районних та міських бюджетів, сільських, селищних, бюджетів ОТГ державному.

V. Завдання та заходи Програми

Основні завдання Програми:

- забезпечення епізоотичного благополуччя шляхом проведення комплексу ветеринарно-санітарних заходів, проведення діагностичних досліджень, щеплень і лікувально-профілактичних заходів із профілактики заразних хвороб тварин, проведення ветеринарно-санітарних робіт та здійснення заходів з локалізації та ліквідації інфекційних та інвазійних хвороб тварин у виявлених неблагополучних пунктах;

- зменшення або усунення ризиків виникнення зоонозів та захворювання населення шляхом здійснення комплексу заходів згідно з планом державного моніторингу;

- охорона території області від занесення хвороб тварин з території інших держав або карантинних зон шляхом перевірки ветеринарного стану тварин, продукції тваринного походження, кормів, кормових добавок, у разі їх завезення з інших областей, імпорту та транзиту;
 - захист тварин та населення від збудників хвороб тварин шляхом здійснення профілактичних, діагностичних та лікувальних заходів;
 - здійснення заходів для унеможливлення перенесення хвороб тварин через товари, засоби догляду за тваринами і супутні об'єкти шляхом проведення дезінфекції;
 - встановлення ефективних та дієвих засобів виявлення, локалізації, контролю і, за можливості, ліквідації інфекційних хвороб тварин та ліквідації екзотичних хвороб тварин, занесених на територію області;
 - забезпечення надійних та ефективних заходів ліквідації спалахів хвороб тварин з метою зменшення втрат тварин, а в разі зоонозів – зменшення ризику для людей;
 - організація і проведення заходів щодо попередження поширення антропозоонозних, зоонозних та інших заразних хвороб при торгівлі тваринами;
 - визнати, що лабораторія є компетентна для виконання конкретного завдання;
 - підтвердити, що робота та послуги відповідають визначеним вимогам;
 - персонал лабораторії відповідає певному стандарту і підлягає акредитації незалежним органом;
 - забезпечення розроблення документації на кожному робочому місці;
 - зміцнення матеріально-технічної бази лабораторій, у тому числі поточний ремонт;
 - технічне оновлення, придбання обладнання;
 - забезпечення лабораторій витратними матеріалами (реактиви, живильні середовища, діагностичні препарати, дезінфікуючі засоби та інше);
 - створення належних і безпечних умов для роботи персоналу лабораторії;
 - зміцнення матеріально-технічної бази лабораторій;
 - забезпечення лабораторії витратними матеріалами;
 - створення безпечних умов праці для персоналу лабораторій;
 - проведення акредитації лабораторій згідно із ДСТУ ISO/IEC 17025:2006.
- Заходи та напрямки діяльності за Програмою додаються.

VI. Обсяги та джерела фінансування Програми

Відповідно до статті 98 Закону України «Про ветеринарну медицину» фінансування цих заходів здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел, незаборонених законодавством.

На виконання Програми, враховуючи фінансові можливості та пріоритети, залучаються кошти державного бюджету на загальну суму 138100 тис. гривень, обласного бюджету на загальну суму – 5560 тис. гривень та бюджетів міських, селищних, сільських, бюджетів ОТГ на загальну суму – 3383 тис. гривень, дані кошти будуть виділені у формі субвенцій перерахованих бюджетів державному.

VII. Строки та етапи виконання Програми

Реалізація заходів, передбачених Програмою, планується протягом 2018 – 2020 років.

VIII. Прогноз результатів

Виконання Програми дасть змогу:

- покращити епізоотичний стан тваринництва
- захистити населення від захворювань, спільних для людей і тварин, зокрема сказу, бруцельозу, лептоспірозу, сальмонельозу, лейкозу, сибірки, ряду паразитарних хвороб;
- стабілізувати і наростити чисельність поголів'я сільськогосподарських тварин;
- збільшити виробництво тваринницької продукції (молока, м'яса, яєць);
- реалізовувати тваринницьку продукцію на експорт;
- економічного розвитку тваринницьких господарств та створення нових робочих місць.

IX. Координація та контроль за ходом виконання Програми

Головне управління Держпродспоживслужби у Волинській області один раз на півріччя готує та подає звіт про виконання Програми. Контроль за ходом виконання здійснює через постійну комісію обласної ради з питань агропромислового розвитку та земельних відносин.

X. Ресурсне забезпечення Програми

(тис. гривень)

Джерела фінансування	Обсяг фінансування	У тому числі за роками		
		2018 рік	2019 рік	2020 рік
Обсяг ресурсів, усього, у тому числі:	147043	45191	48423,6	50778,4
державний бюджет,	138100	41600	45 800	48000
субвенції місцевих бюджетів державному бюджету, з них:	8943	3 591	2 623,6	2 778,4
- обласний бюджет	5560	1 800	1 851,6	1 908,4
- районні, міські (міст обласного значення) бюджети, сільські, селищні, бюджети ОТГ	3383	1 791	722	870

ЗАХОДИ І НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Програми підтримки епізоотичного благополуччя, проведення лабораторно-діагностичних та лікувально-профілактичних робіт у сфері ветеринарної медицини у Волинській області на 2018 – 2020 роки

Зміст заходів Програми з виконання завдання	Відповідальні за виконання	Строки виконання	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування за роками виконання, тис. гривень				Очікуваний результат виконання заходу
				Всього	у т.ч. по роках			
					2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Придбання засобів для проведення лікувально-профілактичних заходів установами ветеринарної медицини області								
1. Інсекто-акарицидні засоби	установи ветеринарної медицини Волинської	2018-2020 роки	Субвенції обласного бюджету державному бюджету	2859,84	864	950,4	1045,44	щодо профілактики африканської чуми свиней, сказу та заразного вузликового дерматиту, проведення ветеринарно-санітарних робіт, здійснення заходів з локалізації та ліквідації
2. Ін'єктори безголкові				900,32	272	299,2	329,12	
3. Одноразові шприци				1992	664	664	664	
ВСЬОГО:				5560	1800	1851,613	1908,387	
II. Підтримка акредитації державних лабораторій ветеринарної медицини Національним агентством з акредитації України відповідно до вимог ДСТУ ISO/IEC 17025:2006, на показники лабораторних досліджень інфекційних хвороб тварин та птиці.								
1. Придбання сучасного обладнання.	Державні лабораторії ветеринарної медицини Волинської області	2018-2020 роки	Субвенції місцевих бюджетів державному бюджету	590	420	70	100	Проведення заходів по профілактиці африканської чуми свиней, сказу та заразного вузликового дерматиту, проведення ветеринарно-санітарних робіт, лабораторних досліджень на інфекційні та вазійні захворювання, здійснення заходів з локалізації та ліквідації захворювань у виявлених неблагополучних пунктах
2. Придбання нормативної документації				110	90	10	10	
3. Придбання витратних матеріалів				720	240	240	240	
4. Поточний ремонт приміщень лабораторій				800	600	100	100	

1	2	3	4	5	6	7	8	9
5.Проведення акредитації та інспекційного аудиту				969	379	240	350	
6.Калібрування та обслуговування обладнання				114	37	37	40	
7.Валідація методів досліджень				80	25	25	30	
ВСЬОГО:				3383	1791	722	870	
III.Виконання протиепізоотичних заходів у Волинській області								
1. Забезпечення засобами для виконання заходів	Державні установи ветеринарної медицини Волинської області, Державні лабораторії ветеринарної медицини Волинської області	2018-2020 роки	Державний бюджет	138100	41600	45800	48000	Підтримка епізоотичного благополуччя у Волинській області
Всього за напрямками (п. I; п. II):				8943	3591	2573,613	2778,387	
Всього за програмою (п. I; п. II; п. III):				147043	45191	48423,6	50778,4	